

AUKCJA

Aukcja jest jedną z form sprzedaży składników majątkowych masy upadłości. Jest to forma mniej popularna niż przetarg (→ PRZETARG), choć w praktyce również stosowana w postępowaniu upadłościowym. Ustawodawca odsyła, podobnie jak w przypadku przetargu, w tym zakresie do przepisów Kodeksu cywilnego, z tym że wprowadza pewne odrębności. I tak, zgodnie z treścią art. 320 ust. 1 PrUpad: warunki aukcji zatwierdza sędzia-komisarz; o aukcji należy zawiadomić przez obwieszczenie (→ OBWIESZCZENIE) co najmniej na 2 tygodnie, a jeżeli aukcja dotyczy przedsiębiorstwa spółki publicznej – co najmniej na 6 tygodni przed terminem posiedzenia wyznaczonego w celu ich przeprowadzenia; aukcję przeprowadza się na posiedzeniu jawnym; aukcję prowadzi syndyk pod nadzorem sędziego-komisarza; wyboru oferenta dokonuje syndyk; wybór wymaga zatwierdzenia przez sędziego-komisarza; postanowienie zatwierdzające wybór oferenta sędzia-komisarz może wydać na posiedzeniu niejawnym; sędzia-komisarz może odroczyć zatwierdzenie wyboru oferenta o tydzień i w tym przypadku postanowienie o zatwierdzeniu wyboru oferenta obwieszcza się. Postanowienie to jest zaskarżalne.

Celem aukcji jest zatem zawarcie umowy. W ogłoszeniu aukcji należy określić czas, miejsce, przedmiot oraz warunki aukcji albo wskazać sposób udostępnienia tych warunków. Ogłoszenie, a także warunki aukcji, mogą być zmienione lub odwołane tylko wtedy, gdy zastrzeżono to w ich treści. Organizator, a zatem syndyk (→ SYNDYK), od chwili udostępnienia warunków, a oferent od chwili złożenia oferty zgodnie z ogłoszeniem aukcji, są obowiązani postępować zgodnie z postanowieniami ogłoszenia, a także warunków aukcji. Oferta złożona w toku aukcji przestaje wiązać, gdy inny uczestnik aukcji (licytant) złożył ofertę korzystniejszą, chyba że w warunkach aukcji zastrzeżono inaczej. Zawarcie

umowy w wyniku aukcji następuje z chwilą udzielenia przybiccia. Zauważyć ponadto należy, że jeżeli ważność umowy zależy od spełnienia szczególnych wymagań przewidzianych w ustawie, zarówno organizator aukcji, jak i jej uczestnik, którego oferta została przyjęta, mogą dochodzić zawarcia umowy.

W warunkach aukcji można również zastrzec, że przystępujący do aukcji powinien, pod rygorem niedopuszczenia do niej, wpłacić organizatorowi określoną sumę albo ustanowić odpowiednie zabezpieczenie jej zapłaty (wadium). Jeżeli uczestnik aukcji, mimo wyboru jego oferty, uchyla się od zawarcia umowy, której ważność zależy od spełnienia szczególnych wymagań przewidzianych w ustawie, organizator aukcji może pobraną sumę zachować albo dochodzić zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia. W pozostałych wypadkach zapłacone wadium należy niezwłocznie zwrócić, a ustanowione zabezpieczenie wygasa. Jeżeli organizator aukcji albo przetargu uchyla się od zawarcia umowy, ich uczestnik, którego oferta została wybrana, może żądać zapłaty podwójnego wadium albo naprawienia szkody. Organizator oraz uczestnik aukcji mogą żądać unieważnienia zawartej umowy, jeżeli strona tej umowy, inny uczestnik lub osoba działająca w porozumieniu z nimi wpłynęła na wynik aukcji w sposób sprzeczny z prawem lub dobrymi obyczajami. Jeżeli umowa została zawarta na cudzy rachunek, jej unieważnienia może żądać także ten, na czyj rachunek umowa została zawarta lub dający zlecenie. Uprawnienie powyższe wygasa z upływem miesiąca od dnia, w którym uprawniony dowiedział się o istnieniu przyczyny unieważnienia, nie później jednak niż z upływem roku od dnia zawarcia umowy.

Konsekwencją przeprowadzenia skutecznej aukcji jest, stosownie do treści art. 321 ust. 1 PrUpad, zawarcie przez syndyka umowy sprzedaży w terminie określonym przez sędziego-komisarza, nie dłuższym niż 4 miesiące od dnia zatwierdzenia wyboru oferenta przez sędziego-komisarza. Jeżeli do zawarcia umowy nie dojdzie z winy oferenta, sędzia-komisarz wydaje postanowienie o ogłoszeniu nowej aukcji, w której nie może uczestniczyć oferent, który nie zawarł umowy.

Niezwykle istotne jest zapewnienie transparentności przebiegu aukcji, stąd warunki aukcji powinny zostać tak określone, aby wykluczyć możliwość pojawienia się podejrzeń związanych z jej przebiegiem. W warunkach przetargu powinna znaleźć się przede wszystkim informacja, kto nie może w niej uczestniczyć – w szczególności dotyczy to osób powiązanych z syndykiem i sędzią-komisarzem. W sytuacji pojawienia się jakichkolwiek wątpliwości, co do przebiegu i transparentności aukcji, powinna zostać ona unieważniona.

Literatura:

S. Gurgul, Jasne i niejasne oblicza Prawa upadłościowego i naprawczego po nowelizacji z 6.3.2009 r. – cz. VII (likwidacja majątku masy upadłości), MoP 2010, Nr 10;
S. Gurgul, Przedsiębiorstwo i zorganizowana część przedsiębiorstwa w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym (prowadzenie, dzierżawa, sprzedaż) – cz. III, MoP 2020, Nr 3;

- J. Jacyszyn, Sprzedaż upadłego przedsiębiorstwa, *Rej.* 1992, Nr 2;
P. Janda, Wpływ sprzedaży upadłościowej na prawa i roszczenia ciężące na składnikach masy upadłości, *Rej.* 2009, Nr 1;
A. Łuszek-Zajac, Realizacja roszczenia o zawarcie umowy, Warszawa 2005;
M. Późniak-Niedzielska, Zbycie przedsiębiorstwa w świetle nowych zmian w Kodeksie cywilnym, *PiP* 1991, z. 6;
A. Witosz, Aukcja i przetarg jako tryb spieniężenia masy upadłości, [w:] L. Ogiełło, W. Piotek, M. Szpunar (red.), *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005.

BEZSKUTECZNOŚĆ CZYNNOŚCI UPADŁEGO

Instytucja bezskuteczności czynności upadłego jest bardzo istotnym zjawiskiem procesowym, ponieważ może wpłynąć na wielkość masy upadłości (→ MASA UPADŁOŚCI). Upadły przed ogłoszeniem upadłości mógł bowiem podejmować czynności, których konsekwencją może być uznanie, że były one bezskuteczne wobec masy upadłości. Oznacza to, że w stosunku do masy są one czynnościami, „których nie było”, co rodzić może konsekwencję w postaci ściągnięcia roszczeń przysługujących masie upadłości z tego tytułu od wierzycieli.

Ustawodawca za bezskuteczne z mocy prawa w stosunku do masy upadłości uznał czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub dla osoby trzeciej. Skutek prawny identyczny wywoła również zawarta ugoda sądowa, uznane powództwo i oświadczenie o rzeczeniu się roszczenia. Bezskuteczne są też zabezpieczenie i zapłata długu niewymagalnego dokonane przez upadłego w ciągu 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Jednak ten, kto otrzymał zapłatę lub zabezpieczenie, może w drodze powództwa lub zarzutu żądać uznania tych czynności za skuteczne, jeżeli w czasie ich dokonania nie wiedział o istnieniu podstawy do ogłoszenia upadłości.

Do kolejnej grupy czynności bezskutecznych ustawodawca zaliczył te, które sędzia-komisarz z urzędu albo na wniosek syndyka może uznać za bezskuteczne w stosunku do masy. W tym przypadku nie zachodzi bezskuteczność z mocy prawa, ale niezbędne jest wydanie decyzji przez sędziego-komisarza. Za taką czynność uważa się odpłatną czynność prawną dokonaną przez upadłego w terminie 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie, z osobą pozostającą z upadłym w faktycznym związku, prowadzącą z nim wspólnie gospodarstwo domowe albo z przysposobionym lub przysposabiającym, chyba że druga strona czynności wykaże, iż nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli. Tożsama

sytuacja dotyczy czynności upadłego, dokonanych ze spółką, w której upadły jest członkiem zarządu, jedynym wspólnikiem lub akcjonariuszem, oraz ze spółkami, w których te osoby są członkami zarządu lub jedynymi wspólnikami lub akcjonariuszami, jak również w stosunku do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanych z jej wspólnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązanymi, ich wspólnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób oraz czynności upadłego będącego spółką, których dokonał z inną spółką, jeżeli jedna z nich była spółką dominującą, a także jeżeli ta sama spółka jest spółką dominującą w stosunku do upadłego i drugiej strony czynności. W każdym z przytoczonych przypadków konieczne jest badanie wzajemnych powiązań podmiotów prawa. Ustawodawca wskazuje dodatkowo na bezskuteczność w stosunku do masy upadłości przelewu wierzytelności przyszłej, jeżeli wierzytelność ta powstanie po ogłoszeniu upadłości, chyba że umowa przelewu wierzytelności została zawarta nie później niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w formie pisemnej z datą pewną, tak aby można faktycznie wykazać datę dokonania czynności prawnej.

Zagadnieniem prowadzącym do sporów była kwestia podwyższania sobie wynagrodzenia przez reprezentanta upadłego przed datą ogłoszenia upadłości, co faktycznie pozwalało na wyprowadzenie majątku ze spółki. Ustawodawca uznał więc, że jeżeli wynagrodzenie za pracę reprezentanta upadłego lub pracownika upadłego wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub wynagrodzenie osoby świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem upadłego określone w umowie o pracę, umowie o świadczenie usług lub uchwale organu upadłego zawartej lub podjętej przed dniem ogłoszenia upadłości jest rażąco wyższe od przeciętnego wynagrodzenia za tego rodzaju pracę lub usługi i nie jest uzasadnione nakładem pracy, sędzia-komisarz z urzędu albo na wniosek syndyka uznaje, iż określona część wynagrodzenia przypadająca za okres przed dniem ogłoszenia upadłości, nie dłuższy jednak niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jest bezskuteczna w stosunku do masy upadłości, chociażby wynagrodzenie zostało już wypłacone. Sędzia-komisarz może uznać zaś za bezskuteczne w całości lub części w stosunku do masy upadłości wynagrodzenie reprezentanta upadłego, pracownika upadłego wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub osoby świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem upadłego przypadające za czas po dniu ogłoszenia upadłości, jeżeli ze względu na objęcie zarządu przez syndyka nie jest ono uzasadnione nakładem pracy. Sędzia-komisarz wówczas określa podlegające zaspokojeniu z masy upadłości wynagrodzenie w wysokości odpowiedniej do pracy wykonanej przez reprezentanta upadłego, pracownika upadłego wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub osobę wykonującą czynności związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem upadłego. Sędzia-komisarz wydaje postanowienie po wysłuchaniu syndyka oraz re-

prezentanta, pracownika upadłego lub osoby wykonującej czynności związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem upadłego. Wskazana regulacja znajduje zastosowanie również do świadczeń przysługujących w związku z rozwiązaniem stosunku pracy albo umowy o usługi związane z zarządem przedsiębiorstwem, z tym, że ograniczenie wysokości tych świadczeń następuje do wysokości określonych według zasad powszechnie obowiązujących.

Dodatkowo sędzia-komisarz na wniosek syndyka uzna za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości obciążenie majątku upadłego hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym lub hipoteką morską, jeżeli upadły nie był dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela, a obciążenie to zostało ustanowione w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (→ OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI) i w związku z jego ustanowieniem upadły nie otrzymał żadnego świadczenia lub obciążenie rzeczowe ustanowione zostało w zamian za świadczenie, które jest niewspółmiernie niskie do wartości udzielonego zabezpieczenia. Sędzia-komisarz na wniosek syndyka uzna także za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości w całości lub części kary umowne zastrzeżone na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane przez upadłego lub jeżeli kara umowna jest rażąco wygórowana.

Analizując treść wskazanych przepisów ustawy, odnotować wypada, że w postępowaniu upadłościowym czynności w stosunku do masy upadłości są bezskuteczne albo z mocy prawa, albo na wniosek. Niemniej jednak łączy je wspólna cecha, a mianowicie o stwierdzeniu ich bezskuteczności przesądza sędzia-komisarz (→ SĘDZIA-KOMISARZ). Odbywa się to zatem w ramach prowadzonego postępowania upadłościowego. Wskazać jednak należy, że postępowanie przeprowadzane przez sędziego-komisarza ma faktycznie formę procesu. Powództwo może wytoczyć syndyk, który nie ma obowiązku ponoszenia opłat sądowych z tego tytułu. Termin do wytoczenia takiego powództwa to 2 lata od dnia ogłoszenia upadłości, gdyż nie można żądać uznania czynności za bezskuteczną po upływie tego okresu, chyba że na podstawie przepisów KC uprawnienie to wygasło wcześniej. Dodatkowo ustawodawca zezwolił na wstąpienie przez syndyka w miejsce powoda w sprawie wszczętej przez wierzyciela, który zaskarżył czynności upadłego. Jeżeli zaś upadły był pozwanym, to postępowanie w stosunku do niego umarza się po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Finalnie zatem, jeżeli wynikiem przeprowadzonego postępowania jest uznanie czynności upadłego za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a jeżeli przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości wpłaca się równowartość w pieniądzu. Za zgodą sędziego-komisarza druga strona czynności może zwolnić się z obowiązku przekazania do masy upadłości tego, co wskutek tej czynności z majątku upadłego ubyło, przez zapłatę różnicy między wartością rynkową świadczenia dłużnika z dnia zawarcia umowy a warto-

ścią świadczenia otrzymanego przez dłużnika. Jeżeli zaś osoba obowiązana do przekazania składników majątkowych do masy upadłości nie wykona swojego obowiązku na wezwanie syndyka, sędzia-komisarz wskazuje taką osobę lub takie osoby i określa zakres obowiązku każdej z nich. Świadczenie wzajemne osoby trzeciej zwraca się tej osobie, jeżeli znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub o ile masa upadłości jest nim wzbogacona. Jeżeli świadczenie nie podlega zwrotowi, osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

Ustawodawca przesądził zatem o tym, że postępowanie dotyczące uznania za bezskuteczną czynności upadłego jest elementem postępowania upadłościowego i postępowanie w tym zakresie ma prowadzić syndyk. Wydaje się to rozwiązaniem lepszym, gdyż pozwala na sprawniejsze podjęcie czynności, które w efekcie zmierzają do zakończenia postępowania upadłościowego. Zasadną regulacją prawną jest zwolnienie syndyka od opłat sądowych. Finalnie należy odnotować również, że postanowienie sędziego-komisarza po jego uprawomocnieniu ma moc tytułu wykonawczego, co oznacza, że, aby wszcząć postępowanie egzekucyjne, syndyk nie musi występować z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności. Znacznie usprawnia to przebieg postępowania.

Literatura:

- R. Adamus, Dochodzenie roszczeń z tytułu czynności upadłego bezskutecznych z mocy prawa, MoP 2011, Nr 16;
R. Adamus, Bezskuteczność czynności w kodeksie cywilnym i w prawie upadłościowym, Jur. 2012, Nr 3;
R. Adamus, Dopuszczalność zarzutu nadpłynności masy upadłości w przypadku bezskuteczności czynności upadłego, MoP 2014, Nr 11;
R. Adamus, Zaspokojenie wierzyciela w wyniku czynności egzekucyjnej a bezskuteczność czynności upadłego w rozumieniu art. 128 Prawa upadłościowego, PPE 2019, Nr 2;
R. Adamus, Potrącenie ustawowe przed ogłoszeniem upadłości wierzyciela pasywnego, MoP 2020, Nr 13;
P. Gil, Zaskarżanie przed sędzią-komisarzem czynności prawnych upadłego dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli masy upadłości – część I, PPE 2016, Nr 10;
P. Grzegorzczak, Bezskuteczność obciążenia majątku upadłego w stosunku do masy upadłości na podstawie art. 130 ust. 1 PrUpN, MoP 2013, Nr 7;
D.V. Kędzierski, Transakcje lewarowane a ochrona wierzycieli, Warszawa 2020;
A. Machowska, Ochrona wierzycieli przed skutkami niekorzystnych rozporządzeń majątkiem przez dłużnika i upadłego w kontekście nieważności i bezskuteczności czynności prawnych upadłego. Problemy praktyki sądowej, FenixPL 2013, Nr 2;
T. Szczurowski, Wpływ ogłoszenia upadłości na byt prawny zabezpieczeń wierzytelności – cz. I, MoP 2011, Nr 3; cz. II, MoP 2011, Nr 4;
J.M. Szweczyk, Los hipoteki w przypadku połączenia się poręczyciela z dłużnikiem głównym, MoP 2013, Nr 18;
A.-M. Webe, Redukcja wynagrodzenia członka zarządu upadłej spółki na tle innych sankcji za niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości, MoP 2013, Nr 14.

BILANS

Bilans jest dokumentem zawierającym zestawienie stanów aktywów i pasywów na dzień kończący bieżący i poprzedni rok obrotowy. Ustawodawca nie podaje legalnej definicji bilansu w PrUpad, co oznacza, że posiłkowo należy stosować przepisy ustawy o rachunkowości. W art. 45 ust. 2 pkt 1 RachunkU wskazano, że bilans jest elementem sprawozdania finansowego, obok rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej. Szczegółowe elementy, które powinien zawierać bilans wynikają z treści art. 46 RachunkU, który wskazuje, że bilans jest zestawieniem stanów aktywów i pasywów na dzień kończący bieżący i poprzedni rok obrotowy.

Podmioty zobowiązane ustawowo do sporządzania sprawozdania finansowego, nie mają dodatkowego obowiązku sporządzenia bilansu, gdyż jest on elementem sprawozdania finansowego. Inaczej sytuacja przedstawia się w przypadku podmiotów, które takiego obowiązku nie mają. Ustawodawca w art. 23 ust. 1 pkt 2 PrUpad wskazuje, że do wniosku o ogłoszenie upadłości (→ WNIOSEK O OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI), który jest składany przez dłużnika–przebiebie, powinien zostać dołączony bilans sporządzony przez dłużnika dla celów postępowania, na dzień przypadający w okresie 30 dni przed dniem złożenia wniosku. Z kolei w art. 23 ust. 3 PrUpad wskazano, że jeżeli dłużnik nie może dołączyć do wniosku dokumentów, o których mowa w ust. 1, powinien podać przyczyny ich niedołączenia oraz je uprawdopodobnić. Finalnie przyjmuje się założenie, że jeżeli podmiot nie jest zobowiązany do prowadzenia księgowości w trybie RachunkU, to nie może dołączyć do wniosku dokumentu w postaci bilansu.

Powyższe stanowisko wydaje się jednak błędne. Skoro do wniosku o ogłoszenie upadłości należy dołączyć bilans, który został sporządzony na potrzeby przedmiotowego postępowania, tj. postępowania w przedmiocie wniosku o ogłoszenie upadłości, intencją ustawodawcy było narzucenie dłużnikowi obowiązku sporządzenia bilansu nawet wówczas, gdy inne przepisy go do tego nie zobowiązują. Nie ulega wątpliwości, że bilans ten stanowić ma podstawę decyzji sądu upadłościowego w przedmiocie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Należy zatem przyjąć, że do wniosku o ogłoszenie upadłości należy dołączyć bilans, którego definicja nie jest tożsama z definicją bilansu wskazaną w treści przepisów RachunkU. To, co ustawodawca nazywa „bilansem na potrzeby postępowania upadłościowego”, powinno być dokumentem zawierającym zestawienie aktywów i pasywów majątku dłużnika. Ma to być obraz relacji składników majątkowych masy upadłości do wysokości zobowiązań dłużnika (→ DŁUŻNIK), tak aby sąd mógł stwierdzić, czy zachodzą przesłanki pozytywne do ogłoszenia upadłości, a zatem jaka jest szansa zaspokojenia roszczeń wierzycieli w postępowaniu upadłościowym i czy wartość majątku jest wystarczająca na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego (→ KOSZTY POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO).

Nie można więc treści art. 23 ust. 3 PrUpad interpretować w ten sposób, że niemożność dołączenia bilansu jest efektem tego, że dłużnik nie ma ustawowego obowiązku go sporządzać w toku swojej działalności. Niemożność dołączenia, o której mowa w treści art. 23 ust. 3 PrUpad, wiązać należy z brakiem dostępu dłużnika, częściej członka zarządu, który chce złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, do dokumentów, które stanowiłyby podstawę sporządzenia takiego bilansu. W sytuacji, gdy podmiot ma obowiązek sporządzania bilansu, nie stoi na przeszkodzie to temu, aby załączył do wniosku właśnie ten bilans.

Wreszcie należy zwrócić uwagę na jeszcze jedną kwestię wynikającą z art. 23 ust. 1 pkt 2 PrUpad. Bilans powinien być sporządzony na dzień przypadający w okresie 30 dni przed dniem złożenia wniosku, co oznacza, że jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony 15 października, to bilans powinien być dokumentem nie starszym niż z dnia 15 września (bilans sporządzony na dzień 14 września nie będzie już spełniał tych wymagań). Dłużnik, załączając bilans do wniosku o ogłoszenie upadłości, co do zasady, przestrzega tych standardów, ale pewne trudności pojawiają się w przypadku zwrotu wniosku inicjującego postępowanie. Jeżeli bowiem wniosek o ogłoszenie upadłości zostanie zwrócony z uwagi na niespełnianie wymogów formalnych i jego uzupełnienie nastąpi po upływie terminu tygodniowego od dnia otrzymania zarządzenia o zwrocie wniosku o ogłoszenie upadłości, to należy wówczas pamiętać, że datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości będzie data złożenia jego uzupełnienia. Upřednio sporządzony bilans może okazać się dokumentem niespełniających wymogów ustawowych co do daty jego sporządzenia.

Konsekwencją niedołączenia prawidłowo sporządzonego bilansu do wniosku o ogłoszenie upadłości jest zwrot wniosku złożonego przez adwokata lub radcę prawnego, bądź wezwanie do uzupełnienia wniosku, jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości samodzielnie składa uprawniony podmiot. Identyczny rygor należałoby również zastosować w sytuacji, gdy do wniosku o ogłoszenie upadłości został dołączony bilans sporządzony na niewłaściwą datę. Pamiętać należy jednocześnie, że bilans powinien być podpisany przez samego dłużnika bądź osobę, która jest upoważniona do podpisania tego bilansu w imieniu dłużnika (np. księgowego). Właściwe jest podpisanie bilansu przez osobę, która go sporządziła oraz kierownika jednostki (co za zwyczaj oznacza samego dłużnika).

Literatura:

- S. Gurgul, Jasne i niejasne oblicza Prawa upadłościowego i naprawczego po nowelizacji z 6.3.2009 r. – cz. VII (likwidacja majątku masy upadłości), MoP 2010, Nr 10;
- S. Gurgul, Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości „przedsiębiorcy”, MoP 2018, Nr 4;
- S. Jędrzejewski, Zasady wyceny majątku przedsiębiorstwa w upadłości, Rachunkowość 2009, Nr 9;
- M. Kubiczek, B. Sokół, Metodyka badania płynnościowej przesłanki niewypłacalności w świetle jej prawnej definicji, Dor. Rest. 2016, Nr 1;
- I. Kumor, M. Strojek-Filus, Odzwierciedlenie skutków upadłości likwidacyjnej przedsiębiorstwa w sprawozdaniu finansowym, FenixPL 2013, Nr 3–4;

J. Opalińska, Metodologia opisu i oszacowania przedsiębiorstwa upadłego. Prosta metoda, trudna wycena. Zarys problemu, FenixPL 2011, Nr 4;

T. Waśniewski, W. Skoczylas, Analiza finansowa w przedsiębiorstwie, Poznań 1997.

CEL POSTĘPOWANIA RESTRUKTURYZACYJNEGO → ODMOWA OTWARCIA POSTĘPOWANIA RESTRUKTURYZACYJNEGO

CEL POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO → ZASADA OPTIMALIZACJI POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO

DALSZE PROWADZENIE PRZEDSIĘBIORSTWA UPADŁEGO PO OGŁOSZENIU UPADŁOŚCI → PLAN LIKWIDACYJNY

DEPOZYT SĄDOWY

Celem postępowania upadłościowego jest zlikwidowanie składników majątkowych masy upadłości, a w efekcie dokonanie podziału uzyskanych środków pomiędzy wierzycieli. Nie zawsze jednak syndyk będzie dysponował informacją o numerze rachunku bankowego wierzyciela, na który powinien przelać pieniądze z podziału środków w ramach wykonywanego planu podziału, czy też adres, gdzie powinien zostać skierowany przekaz pieniężny. Z tego powodu w postępowaniu upadłościowym przewidziano możliwość złożenia środków do depozytu sądowego. Z art. 358 PrUpad wynika, że jeżeli wierzyciel nie odbierze swojej należności w terminie miesiąca lub gdy należna mu suma nie może być mu wydana z powodu podania nieprawidłowego adresu albo niepodania rachunku bankowego, sumy należne temu wierzycielowi składa się do depozytu sądowego. Ważne jest to, aby przed podjęciem decyzji o wystąpieniu z wnioskiem o złożenie pieniędzy do depozytu sądowego, syndyk wcześniej podjął wszelkie środki, które miałyby na celu ustalenie danych dotyczących wierzyciela, umożliwiających podjęcie próby przekazania mu środków. Czas trwania postępowań upadłościowych niejednokrotnie jest relatywnie długi, co może prowadzić do dezaktualizacji danych wierzyciela podanych przy zgłoszeniu wierzytelności, stąd również wtedy pojawia się konieczność złożenia stosownego wniosku o złożenie należnych sum do depozytu sądowego. Finalnie zmierza to do zakończenia postępowania upadłościowego.

Stosownie do treści art. 359 ust. 1 PrUpad w sprawach o złożenie do depozytu sądowego orzeka sędzia-komisarz. Artykułu 693³ § 1 i 3 KPC nie stosuje

się. Zauważyć należy tym samym, że kompetencja do orzekania o złożeniu do depozytu sądowego została powierzona sędziemu-komisarzowi, jednocześnie przesądzono również finalnie, że zgodnie z ust. 2 powołanego wyżej przepisu w sprawach o wydanie kwot złożonych do depozytu sądowego orzeka również sędzia-komisarz. Niemniej jednak ustawodawca odnotował to, że postępowanie o wydanie z depozytu może toczyć się po zakończeniu postępowania upadłościowego, np. poprzez jego umorzenie. Wówczas wygasa funkcja sędziego-komisarza, a zatem kompetencję w przedmiocie orzekania o wydanie z depozytu po tym czasie uzyskuje sąd. Nie bez znaczenia zdaje się być fakt, że ustawodawca nie wskazał w treści przepisu, że właściwy jest sąd, a nie sąd upadłościowy (→ SĄD UPADŁOŚCIOWY). Budzić to może wątpliwości co do tego, czy wniosek o wydanie z depozytu powinien zostać skierowany do wydziału gospodarczego dla spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych, czy też do wydziału cywilnego. Za każdą z powyższych koncepcji przemawiają istotne argumenty. Sprawa o wydanie pieniędzy z depozytu w rozważanym przypadku toczy się już po zakończeniu postępowania upadłościowego, co przemawiałoby za koncepcją, że należy do kompetencji sądu cywilnego, zważywszy na to, iż w postępowaniu tym stosuje się przepisy postępowania cywilnego w zakresie regulacji dotyczącej procedowania w przedmiocie depozytu sądowego. Niemniej jednak sprawa o wydanie z depozytu jest związana nieodzownie z faktem złożenia sumy do depozytu w toku postępowania upadłościowego, co czyni ją sprawą powiązaną z postępowaniem upadłościowym. Tym samym skoro wniossek o złożenie do depozytu rozpoznawał sędzia-komisarz, to i wydanie z depozytu powinno być rozpoznane w ramach tego samego wydziału, nawet jeśli nie będzie tego wniosku rozpoznawał ten sam sędzia-komisarz lecz sąd. Wydaje się jednak, że z uwagi na upływ czasu od zakończenia postępowania upadłościowego (→ ZAKOŃCZENIE POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO) do momentu złożenia wniosku o wydanie sum z depozytu sądowego, bronić należy koncepcji, iż sprawa w zakresie wydania sum z depozytu powinna należeć do kompetencji wydziału cywilnego, zważywszy, że uczestnikiem postępowania jest wierzyciel (→ WIERZycIEL), a sprawa rozpoznawana jest w trybie nieprocesowym.

W treści art. 360 PrUpad wskazano jednocześnie, że w postępowaniu o wydanie kwoty z depozytu sądowego badaniu podlega jedynie legitymacja czynna wnioskodawcy. Kwoty z depozytu wydaje się osobie, na którą przeszło uprawnienie wierzyciela do wypłaty kwoty z depozytu, jeżeli przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Zakres kognicji sądu w tym zakresie został więc ograniczony w stosunku do treści art. 693¹⁴ KPC, gdzie wskazano, że sąd powinien również ustalić, czy zachodzą warunki określone we wniosku o złożenie do depozytu. W efekcie oznacza to, że wnioskodawca (syndyk), składając wniosek o złożenie do depozytu warunków tych określać nie musi.

Ustawodawca określa również termin do odbioru depozytu sądowego i wskazuje, że wynosi on 3 lata od dnia uprawomocnienia się postanowienia

o zakończeniu albo umorzeniu postępowania upadłościowego, ale nie mniej niż 3 lata od daty ziszczenia się warunku, o którym mowa w art. 356 ust. 1 lub 2 PrUpad, albo od daty wymagalności. Warunkiem tym jest warunek rozwiązujący, który zgodnie z art. 356 ust. 1 PrUpad oznacza, że sumę wydzieloną na zaspokojenie wierzytelności, której wysokość zależy od warunku rozwiązującego, wydaje się wierzycielowi bez zabezpieczenia, chyba że obowiązek zabezpieczenia ciąży na wierzycielu z mocy istniejącego między nim a upadłym stosunku prawnego. Natomiast zgodnie z treścią ust. 2 tego artykułu sumę wydzieloną na zaspokojenie wierzytelności, której zapłata zależy od warunku zawieszającego, w tym wierzytelności, o których mowa w art. 248 ust. 2 PrUpad, wydaje się wierzycielowi, jeżeli udowodni, że warunek się ziścił; w przeciwnym razie sumę tę składa się do depozytu sądowego. Dodać należy jednocześnie, że w przypadku niepodjęcia depozytu, gdy upłynie wskazany powyżej termin, depozyt ten przechodzi na Skarb Państwa, a do postępowania w zakresie likwidacji niepodjętego depozytu mają zastosowanie art. 693¹⁸–693²² KPC.

Instytucja depozytu sądowego może mieć również zastosowanie jako forma zabezpieczenia. Ustawodawca wskazał bowiem, że zgodnie z art. 226 PrUpad zabezpieczenie w przypadkach określonych w ustawie następuje przez złożenie do depozytu sądowego odpowiedniej sumy pieniężnej. Wówczas o wydaniu sumy złożonej do depozytu orzeka sędzia-komisarz po wysłuchaniu syndyka i osób zainteresowanych. Na postanowienie sędziego-komisarza w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie (→ ZAŻALENIE).

Za przypadki przewidziane w ustawie należałoby uznać w szczególności sytuacje regulowane treścią art. 98 ust. 3, art. 100 ust. 3, art. 356 ust. 1, 2 i 3 PrUpad. Nie jest to jednak katalog zamknięty.

Postępowanie depozytowe odbywa się w ramach postępowania upadłościowego i wyłącznie w celu jego zabezpieczenia. Stąd też pełna kompetencja do orzekania w tym zakresie została powierzona sędziemu-komisarzowi, który sprawuje nadzór nad tym postępowaniem. Wątpliwość może wyłącznie stanowić to, czy znajdzie tutaj zastosowanie art. 229 PrUpad, który w sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy nakazuje odpowiednio stosować przepisy KPC, a co za tym idzie regulację dotyczącą wspomnianego wyżej postępowania nieprocesowego w zakresie postępowania depozytowego.

Konkluzja powinna być więc taka, że rozpoznając wniosek w postępowaniu depozytowym należy stosować procedurę przewidzianą przez przepisy KPC, z elementami szczegółowej regulacji wynikającej z przepisów prawa upadłościowego. W przypadku zabezpieczenia przewidzianego treścią art. 226 PrUpad należy stosować posiłkowo przepisy o postępowaniu zabezpieczającym.

Literatura:

K. Markiewicz, Zwrot przedmiotu z depozytu sądowego – cz. I, MoP 2008, Nr 10; cz. II, MoP 2008, Nr 11; cz. III, MoP 2008, Nr 12;
K. Markiewicz, Skutki złożenia uzyskanej w toku zabezpieczenia kwoty pieniężnej na rachunku depozytowym (art. 808 KPC), MoP 2020, Nr 20.